

Kunstwerke sind zugleich *wissenschaftliche Urkunden*, Fundgruben für kulturgeschichtliche, naturgeschichtliche oder andere wissenschaftliche Forschungen. Er führt den Menschen immer in die Heimat des Tieres, in den deutschen Wald, in die Tropen oder Polarlandschaft, wo das Tier in seiner natürlichen Umgebung frei sich auslebt. Wir haben nicht viele seinesgleichen. Zulke echte natuurvorschende dierenschilders reizen dan ook hun heele leven de geheele wereld door. Pas heeft Kuhnert weer een Afrikaansche reis achter zich (herfst 1910 naar Sudan) waarvan hij prachtige schetsen en heerlijke stukken heeft medegebracht, vol Afrikaansch ongerept natuurschoon en dierenbegrip). *Paul Meijerheim* die zijn voorbeelden alleen in dierentuinen (Berlijnsche) vond, blijft vër achter de 2 genoemde Duitsche reuzen. Franz Meissner zegt van Frieze en Kuhnert: »Sie sind so sehr von Naturwissenschaft getränkt, dass sie ebenso sehr *Gelchrte* wie Künstler scheinen« en verder over Kuhnert alleen: »Wilhelm Kuhnert hat Ehrfurcht vor jedem Zuge der Natur; er zeichnet leicht, sicher, vollkommen; beherrscht Form und Bewegung durchaus. Dazu hat er *ein feines Gefühl für die Tierseele*, wie wenige ausser ihm. Die Farbe ist ihm nie Selbstzweck seine Darstellungen sind *naturwissenschaftlich zuverlässig* und interessant zugleich für das Auge der Gelehrten wie der Laien« en op een andere plaats »man erkennt, mit welcher Liebe er sich zugleich in die zugehörige Landschaft versenkt hat.«

Net zoo'n soort man was de pas helaas overleden *vogelschilder J. G. Keulemans*. Tijden achter een is deze wel de wetenschappelijke vogelschilder en teekenaar geweest in de heele wereld. Hij had niet alleen een enorm enthousiasme voor zijn studievoorwerpen, maar een ongeëvenaard juiste streek en scherp oog Nederlandsche leeken die hem misschien alleen kennen door zijn ongeoeffende jeugdplaatjes afgedrukt eertijds in 't Vogeljaar en bij de Levende Natuur, zullen nooit geweten hebben hoe deze schilder eigenlijk de geheele Ornithologen wereld met zijn reuzenarbeidskracht hielp en verrukte. *Bowdler Sharpe*, op vogelkundig gebied wellicht de grootste vormenkenner der wereld, en Keulemans als schilder daarbij, waren als 't ware te zamen de verpersoonlijkte Ornithologische studie; had een van beiden den ander lang overleefd, we zouden zeker een prachtige levens- en studieschets kunnen verwachten van den ander, zooals geen tweede dat kan geven; want deze twee mannen waren uit het zelfde hout gesneden en hadden langs verschillende levenslijnen elkaar geheel gevonden en waren één ondeelbare eenheid geworden. Mochten we het geluk nog eens beleven dat er een uitgebreid en artistiek boekwerk over Keulemans verschijnt, zooals in 1895 te Londen is verschenen over zijn grooten voorganger *Wolf*, dan zal op menige bladzijde *Bowdler Sharpe* genoemd worden. En ondergeteekende die verschillende origineele gróóte stukken van Keulemans zag (meezengroepen, baardmannetjes, rietzangers in compositie-natuurfereelen) zag hem toen ook nog van een kant waarin hij Kuhnert zeer naderde in enkele punten, hem zelfs overtrof in andere. Zelfs vinden we hiervan sporen in zijn systematische werken, die hij bij voorkeur en in enorm aantal illustreerde. Doch b.v. in *Kowley's Ornithological Miscellany* dat in mijn bezit is, zijn er zelfs ook enkele natuurfereelen van zeer groote schoonheid, waar de vogels een ondeelbaar geheel zijn met de omgeving, zooals ook bij den grooten dierenschilder *Bruno Liljefors*.

Dordrecht.

P. J. BOLLEMAN VAN DER VEEN.

Aan alle natuurvrienden. — Wie met belangstelling de ontwikkeling onzer N.N.V. nagaat, verwondert zich zeer over haar snellen vooruitgang. Enkele jaren geleden was zij slechts een vergadering van maar een 20-tal personen, nu is haar ledental tot een paar duizend geklommen.

't Is dan ook volkomen waar, dat er een nieuw, krachtig leven is ontwaakt, dank zij vooral den onversaagden arbeid van het edel driemanschap *Jaspers, Heimans en Thijsse*. Maar ook anderen, wier namen voor ons niet onbekend zijn, werkten krachtig mede. Aangenaam was het ons voor een vergadering op ons eiland hun werk in herinnering te brengen.

Velerlei waren de middelen, die aangewend werden, om den lust tot waarnemen en studie op te wekken; lectuur werd verspreid, sprekers traden in de voornaamste deelen van ons land op, afdelingen verzezen, verzamelingen werden aangelegd, excursies werden georganiseerd enz. En al is het nu waar, dat men een enkele maal in het toepassen dier middelen het doel voorbijstreefde, toch mag gezegd worden, dat door dit alles de liefde tot de natuur werd geboren.

Een genot was het ons ook anderen de wonderen der natuur te doen zien, zij het ook op bescheiden wijze. Onze verzameling, die allengs aangroeide en welke voor het publiek ten allen tijde te bezichtigen was, deed velen het oog opengaan voor al het ons omringende schoone. En binnen niet al te langen tijd hopen we onze ledenlijst verrijkt te zien met een afdeeling *Overflakke* en *Goedereede*.

Maar in den loop der jaren is de verzameling grooter geworden. Het ging met haar als met onze vereeniging: het spruitje werd een boom. Slechts enkele dingen konden we in een kamer, welke daarvoor ingericht was, ter bezichtiging rangschikken, terwijl een enkele maal

een geheele tentoonstelling kon worden georganiseerd. In het belang van het publiek was het dus gewenscht, dat naar een betere lokaliteit werd uitgezien. En meer dan eens benijdden we onzen goeden Bernink, die zoo keurig netjes in zijn spullen zat. Zoo ver konden wij het niet brengen. Maar toch op het onverwachts, daar wordt ons geheel gratis een uitnemend geschikt gebouw door een onzer vrienden aangeboden. Onze burgemeester, de edelachtbare Heer A. van Vessem, wiens naam we dankbaar noemen, een man, die zelf niet blind is voor het schoone der natuur, wilde Ouddorp op deze wijze verrijken met een museum.

't Kon niet mooier.

Ouddorp, aan zee gelegen, dat jaarlijks vele vreemdelingen trekt en wier aantal telkens grooter wordt, Ouddorp, dat zich verheugen kan in zeer veel natuurschoon, was voor ons doel geknipt. We namen dan ook dadelijk dit zeldzaam aanbod met dankbaarheid aan.

Naar een afzonderlijk gebouw zullen dus onze collecties verhuizen. Maar wie een museum verlangt, is met een gebouw alleen niet geholpen, al is dit ook het voornaamste. Men behoort ook kasten en laden te hebben. Doch hiervoor nu waren onze financiën niet toereikend.

We richten daarom een vriendelijk verzoek tot allen, die met ons hetzelfde doel beoogen, ons zooveel het kan te steunen. Elke gave, hoe klein ook, zullen we dankbaar aanvaarden en in *D. L. N.* verantwoorden. Reeds gaven enkelen blijk van sympathie en als anderen nu hun voorbeeld volgen, zullen we zeker in onze verwachting niet worden teleurgesteld. Dat velen ook nu mogen toonen, waarlijk die liefde tot de natuur te bezitten, welk ons driemanschap zoo gaarne ook aan anderen gunde.

Ook van hen, die ons langs anderen dan financiële weg willen steunen, zullen we zeer dankbaar het hunne in ontvangst nemen en beloven hen, datgene, wat zij afstaan, een waardig plaatsje in ons museum te reserveeren.

Voorts is het ons aangenaam, nogmaals den naam van den heer van Vessem te mogen noemen, die zich bereid verklaarde, naast ondergeteekende elke gift in ontvangst te willen nemen.

Moge binnen niet al te langen tijd ons museum geopend worden, is de wensch van
Ouddorp (*Z.-H.*)
P. VAN EIJK.

De Waterrietzanger in Nederland. — Naar aanleiding van het in afl. 9 (pag. 212/13) van den loopenden jaargang van dit tijdschrift voorkomende artikel van den heer J. L. F. de Meyere, mogen de volgende regelen hier een plaatsje vinden.

Waar ik in mijn *»Oölogia Neerlandica«* bij den Waterrietzanger spreek van een *zeker* heer Löbbbecke, is dat praedicaat *»een zekere«* in casu volstrekt niet door mij gebezigd uit twijfel aan de betrouwbaarheid van dien persoon, doch alleen omdat de naam Löbbbecke zeer zeker wel voor de meeste lezers *onbekend* zoude zijn; *niet altijd* toch wordt met genoemd praedicaat *iets ongunstigs* bedoeld.

De wijze waarop Thieneman in diens werk spreekt over zijn vriend Löbbbecke, die ten dienste van die uitgave den auteur o. a. ook de nesten van Baardmees en Nachtegaalrietzanger uit de omgeving van Rotterdam verschafte, en de strenge eischen, die Thieneman ten opzichte o. a. van den Waterrietzanger aan *»soort-zekerheid«* stelde (vastleggen van den vogel op het nest door middel van strikken) hebben mij Thienemann's mededeeling over die soort met vertrouwen doen citeeren. Intusschen ben ik het volkomen met den heer De Meyere eens, dat het bevreemding moet wekken, dat Schlegel in zijn werk van 1858 van die mededeeling (Thienemann's werk verscheen in 1856) noch in bevestigenden, noch in sceptischen zin gewag maakt.

Dat mijn berichtje, voorkomende in het nummer van 1 Juli jl., herhaald is in dat van den 15en dier maand, is niet op mijn verzoek geschied, doch zal aan een abuis ter drukkerij toegeschreven moeten worden.

Ten slotte spreek ik den wensch uit, dat mijn geachte vriend de heer De Meyere overtuigd moge zijn, dat het verre van mij is, hem zijn opmerking ten kwade te duiden; integendeel verheugt het mij, dat het citaat uit Thienemann hem zijn welversneden pen daarover deed ter hand nemen.

Arnhem.

A. A. VAN PELT LECHNER.

Afwijkende bloemen. — Dezer dagen vond ik op een stuk braakliggend land een witte klaverplant, waarvan elke bloem op een afzonderlijken steel stond. Tevens zend ik u een bloem van een vergeet-mij-niet (gekweekt), welke een buitengewoon groot aantal kroon- en kelkblaadjes heeft, wat vooral aan den achterkant goed zichtbaar is. Ik merkte dit het vorige jaar bij toeval in mijn tuin, en bleek bij nader onderzoek, dat haast elke plant iets dergelijks had.

Utrecht.

ABR. VOORIPS

Klaver met gesteelde bloemen, dus schermen in plaats hoofdjes, komt meer voor. Verdubbeling van Vergeet-mij-nietjes is veel zeldzamer.
H.